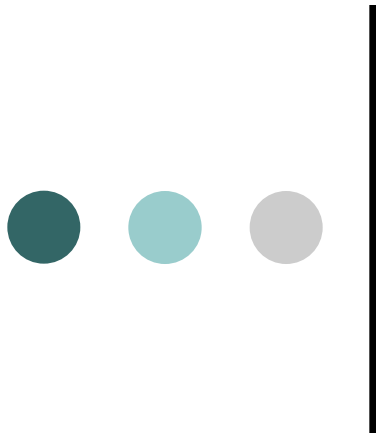

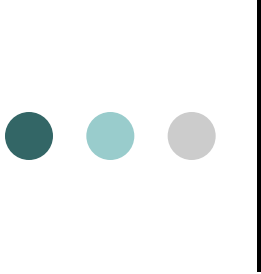

Regulativa u e- poslovanju :

Lekcija 5: Elektronski dokument

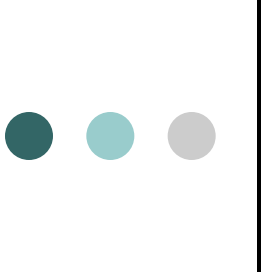
zima 2017/2018

Branimir M. Trenkić

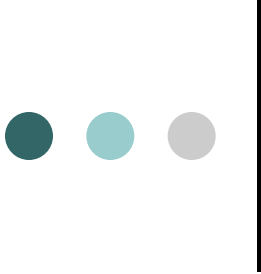
Pojam elektronskog dokumenta

- **Def1.**
- **Elektronski dokument** (*Electronic document*) predstavlja bilo kakav **skup podataka u elektronskom obliku**, čija je **namena korišćenje** u **elektronskoj** ili **štampanoj** formi

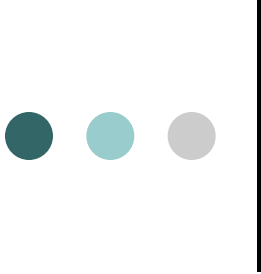
Pojam elektronskog dokumenta

- **Def2.** (u zakonu)
- **Elektronski dokument** je **skup podataka**
sastavljen od:
slova, brojeva, simbola, grafičkih, zvučnih i video zapisa
sadržanih u:
podnesku, pismenu, rešenju, ispravi ili bilo kom drugom aktu
koji sačine:
pravna i fizička lica ili organi vlasti

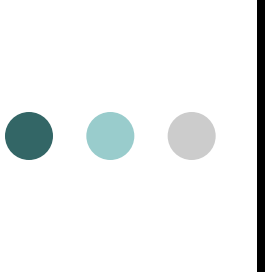
Pojam elektronskog dokumenta

- **Def2.** (u zakonu)
- **Elektronski dokument** je **skup podataka** **radi korišćenja:**
 - u **pravnom** prometu ili u **upravnom**, **sudskom** ili drugom **postupku** **pred organima vlasti**,
 - ako je**
 - elektronski izrađen**,
 - digitalizovan**,
 - poslat**, **primljen**, **sačuvan** ili **arhiviran** na elektronskom, magnetnom, optičkom ili drugom mediju

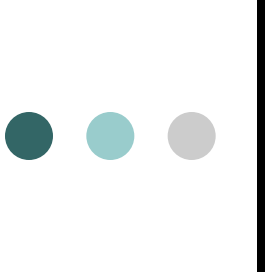
Zakon o elektronskom dokumentu

- Na osnovu člana 112 stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije ***Narodna skupština Republike Srbije***
- Na sednici Osmog vanrednog zasedanja u 2009. godini - ***8 jula 2009. godine***
- Zakon je objavljen u „Službenom glasniku RS“, br. 51/2009 od ***14.7.2009. godine***
- Ovaj zakon je stupio na snagu ***osmog dana*** od dana objavljivanja

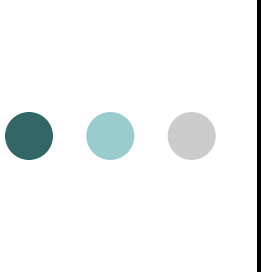
Predmet zakona

- Ovim zakonom se **uređuju**
- **Uslovi i način postupanja** sa **elektronskim dokumentom** u (različitim oblastima primene)
 - **Pravnom** prometu,
 - **Upravnim** postupcima,
 - **Sudskim i drugim** postupcima
- **Prava, obaveze i odgovornosti** onih koji **koriste** elektronska dokumenta

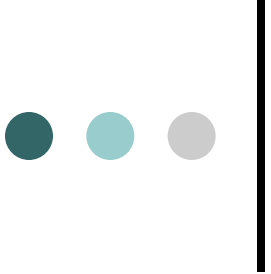
Predmet zakona

- Ovim zakonom se **uređuju**
- ***Prava, obaveze i odgovornosti*** u vezi sa ovim dokumentom
 - ***Pravna lica***
 - ***Privrednih društava*** i drugih pravnih lica, ***preduzetnika***
 - ***Fizičkih lica***
 - ***Organa vlasti***

Značenje pojedinih izraza

- **Digitalizacija** je prenošenje dokumenata iz drugih oblika ***u elektronski oblik***;
- **Vremenski žig** je ***zvanično vreme*** pridruženo elektronskom dokumentu, ***kojim se potvrđuje sadržaj*** elektronskog dokumenta ***u to vreme (vremenska autentifikacija)***;
 - Kao ***dokaz postojanja*** elektronskih podataka (propisa, dozvola, ugovora,...) ***u određenom vremenskom trenutku***

Značenje pojedinih izraza

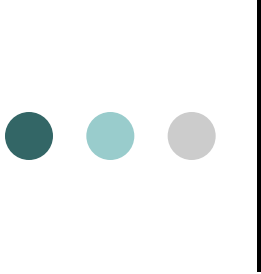
- **Sistem za formiranje vremenskog žiga** je **softversko-hardverski sistem** za formiranje vremenskog žiga koji ima **pristup tačnom vremenu** u skladu sa zakonom;
- **Izdavalac vremenskog žiga** je **pravno lice** koje **poseduje sistem** za formiranje vremenskog žiga i koje izdaje vremenski žig;

Značenje pojedinih izraza

- **Pošiljalac** je *pravno ili fizičko lice*, odnosno *organ vlasti koji je poslao* ili u čije ime se primaocu šalje *elektronski dokument*;
- **Primalac** je *pravno ili fizičko lice*, odnosno *organ vlasti kome je* namenjen i *upućen elektronski dokument* i koji je taj dokument primio;

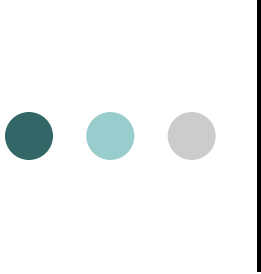
Značenje pojedinih izraza

- **Informacioni posrednik** je **pravno ili fizičko lice** koje **u ime pošiljaoca ili primaoca** vrši
 - prijem,
 - prenos,
 - dostavljanje i
 - čuvanje elektronskih dokumenata

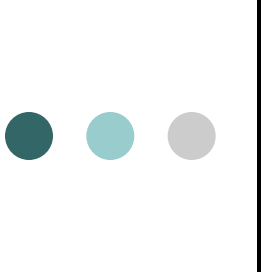
Punovažnost i dokazna snaga

- **Ne može se osporiti** punovažnost ili dokazna snaga **samo zato što je u elektronskom obliku**
- Ako je **propisom utvrđen** pismeni oblik kao **uslov punovažnosti** pravnog akta, pravnog posla ili druge pravne radnje, odgovarajući **elektronski dokument potpisuje se kvalifikovanim elektronskim potpisom**, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski potpis

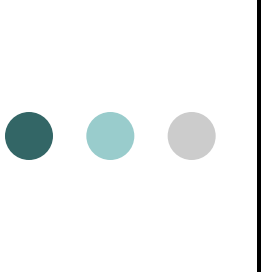
Punovažnost i dokazna snaga

- **Pravni poslovi ili radnje** za koje je ***izričito određena upotreba svojeručnog potpisa*** u dokumentima na papiru
 - pravni poslovi kojima se vrši ***prenos prava svojine na nepokretnosti***
 - izjave stranaka i dugih učesnika u postupku za raspravljavanje ***zaostavštine***, ugovore o ***ustupanju*** i ***raspodeli*** imovine za života
 - ugovori o ***utvrđivanju imovinskih odnosa*** između bračnih drugova
 - ¹³ugovori o ***poklonu***

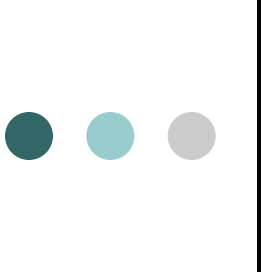
Izrada elektronskog dokumenta

- **Izrađuje se primenom bilo koje** dostupne i ***upotrebljive IKT*** (ako zakonom nije drugačije određeno)
- Elektronski dokument ***koji predstavlja arhivsku građu*** - izrađuje se ***u standardizovanim formatima*** koji zadovoljavaju potrebe trajnog arhiviranja
- Elektronski dokument koji je ***izvorno nastao u elektronskom obliku*** smatra se **originalom**

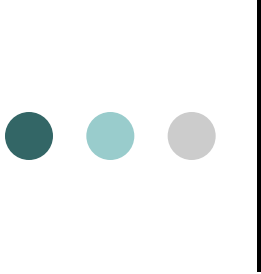
Izrada elektronskog dokumenta

- Elektronski dokument koji je **nastao digitalizacijom** izvornog dokumenta čija forma nije elektronska - smatra se **kopijom izvornog dokumenta**
- Ima **istu pravnu snagu** kao i izvorni dokument **ako je:**
 - **digitalizaciju obavio organ vlasti** u vršenju svojih nadležnosti i ovlašćenja;
 - **istovetnost** sa izvornim dokumentom
 - **kvalifikovanim elektronskim potpisom** ¹⁵**potvrdilo ovlašćeno lice** organa vlasti

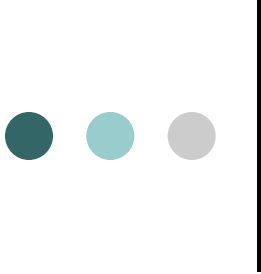
Izrada elektronskog dokumenta

- **Forma prikaza** elektronskog dokumenta
- Sadrži unutrašnju i spoljnu formu prikaza:
 - **Unutrašnja forma prikaza** sastoji se od **tehničko-programске forme zapisivanja** sadržine elektronskog dokumenta (**format datoteke, npr. Microsoft Word format, ...**)
 - **Spoljna forma prikaza** sastoji se od **vizuelnog ili drugog razumljivog prikaza** sadržine elektronskog dokumenta **na ekranu** računarskog ili drugog elektronskog uređaja

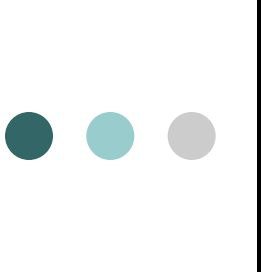
Izrada elektronskog dokumenta

- **Kopija** elektronskog dokumenta
- Elektronski dokument **ne može imati kopiju** u elektronskom obliku
- Kopija elektronskog dokumenta **na papiru** izrađuje se **overom** štampanog primerka **spoljne forme** prikaza elektronskog dokumenta
- **Kopija** elektronskog dokumenta **na papiru** **mora** da **sadrži oznaku** **da se radi o kopiji** elektronskog dokumenta

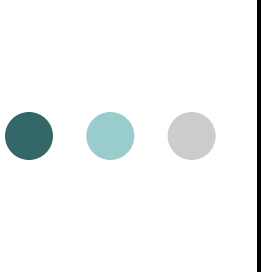
Izrada elektronskog dokumenta

- **Kopija** elektronskog dokumenta
- Ko vrši overu?
 - **Ovlašćeno lice organa vlasti** za elektronski dokument u okviru nadležnosti i ovlašćenja određenog organa vlasti
 - **Ovlašćeno lice pravnog lica** za elektronski dokument iz delatnosti pravnog lica
 - **Svojeručnim potpisom i pečatom potvrđuje istovetnost kopije** elektronskog dokumenta **na papiru** sa **spoljnom formom** prikaza elektronskog dokumenta

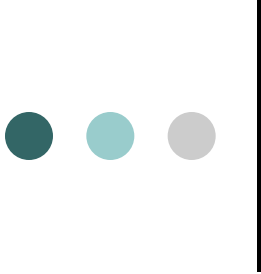
Izrada elektronskog dokumenta

- *Kopija* elektronskog dokumenta
- *Kopija* originalnog elektronskog dokumenta ***ima dokaznu snagu originala***, odnosno overenog prepisa tog dokumenta

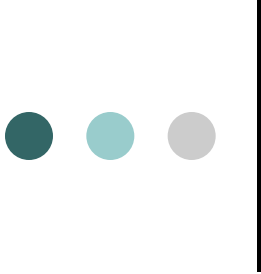
Dostavljanje elektronskih dokumenata

- **Potvrda o prijemu elektronskog dokumenta**
- **Dokaz** da je taj **dokument primljen** od strane primaoca
- **Izdaje** je **primalac** ili **informacioni posrednik**
- Može biti **sačinjena** u formi **elektronskog dokumenta**
- **Obaveza izdavanja** potvrde o prijemu elektronskog dokumenta i **elementi sadržaja potvrde** uređuju se **posebnim propisima** ili voljom stranaka

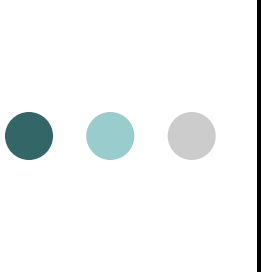
Dostavljanje elektronskih dokumenata

- **Dupliranje elektronskog dokumenta**
- **Svaki primljeni** elektronski dokument **smatra se posebnim dokumentom**
- Osim ako je **više puta primljen istovetan dokument** i primalac je znao ili je morao znati da je reč o istovetnom dokumentu

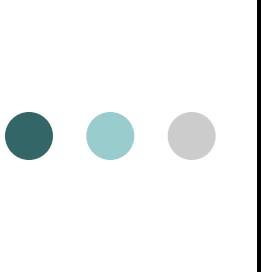
Dostavljanje elektronskih dokumenata

- **Između organa vlasti i stranaka**
- **Podnesak** se **dostavlja** organima vlasti **putem elektronske pošte**
 - **Na adresu** elektronske pošte koja je od strane organa vlasti **određena za prijem elektronskih podnesaka**
- **Organ vlasti** koji je primio podnesak elektronskim putem, bez odlaganja, **potvrđuje stranci prijem podneska**

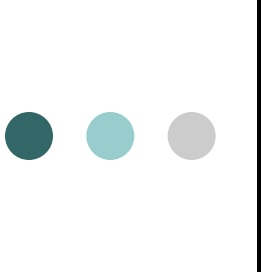
Dostavljanje elektronskih dokumenata

- **Između organa vlasti i stranaka**
- Rešenja, isprave ili bilo koji drugi **akti koje sačine organi vlasti dostavljaju se** strankama (na njihov zahtev) - **elektronskim putem**
 - **Na adresi elektronske pošte** koja je od strane stranke određena za prijem elektronskih dokumenata

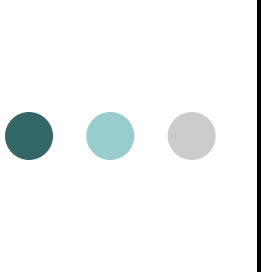
Čuvanje i zaštita elektronskih dokumenata

- **Pravna, fizička** lica i **organi vlasti dužni su** da **čuvaju** i **arhiviraju** elektronska dokumenta
 1. ***U informacionom sistemu*** ili
 2. ***Na medijima*** koji omogućavaju **trajnost** elektronskog zapisa za utvrđeno vreme čuvanja u skladu sa
 - Zakonom kojim se ***uređuje arhivska građa***,
 - Zakonom kojim se ***uređuje elektronski potpis*** i
 - Propisima o ***kancelarijskom poslovanju***

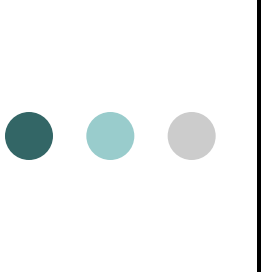
Čuvanje i zaštita elektronskih dokumenata

- **Pravna i fizička lica moгу poslove tekućeg čuvanja** elektronskih dokumenata **poveriti drugom pravnom licu** koje je dužno da ove poslove vrši u skladu sa ovim zakonom, svojim aktima i zaključenim pravnim poslom
- Lice **kome su povereni** poslovi čuvanja elektronskih dokumenata **nije odgovorno** za **izvorni sadržaj** ovih dokumenata

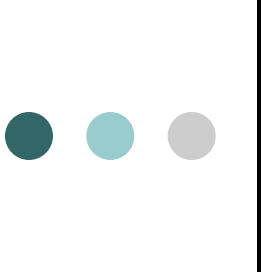
Čuvanje i zaštita elektronskih dokumenata

- ***U obavljanju poslova*** sa elektronskim dokumentima **primenjuju se** odgovarajući ***tehnološki postupci i oprema*** koji **obezbeđuju zaštitu** tih dokumenata, u skladu sa
 - Zakonom kojim se uređuje arhivska građa,
 - Propisima o kancelarijskom poslovanju i
 - Međunarodnim standardima iz oblasti upravljanja dokumentima

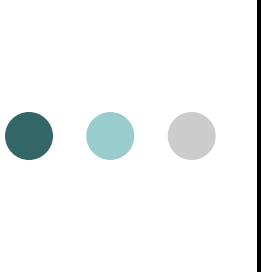
Vremenski žig

- **Vremenski žig** je digitalni zapis koji predstavlja **zvanično vreme** pridruženo elektronskom dokumentu, **kojim se potvrđuje sadržaj** elektronskog dokumenta **u tom trenutku** (**vremenska autentifikacija**);
 - Kao **dokaz postojanja** elektronskih podataka (propisa, dozvola, ugovora,...) **u određenom vremenskom trenutku**
- Elektronski **podaci overeni** vremenskim žigom se **ne mogu neprimećeno menjati**

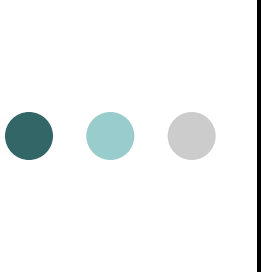
Vremenski žig

- **Standard RFC 3161 Internet X.509 Public Key Infrastructure propisuje način** na koji sertifikovani izdavalac vremenskog žiga izdaje vremenskog žiga na **kriptografski valjan način**
- **Pravilnik o izdavanju vremenskog žiga**
- Na osnovu zakona o elektronskom dokumentu
- Propisuje bliže:
 - uslove i postupak registracije izdavaoca
 - uslove koje mora da zadovolji sistem za formiranje vremenskog žiga....

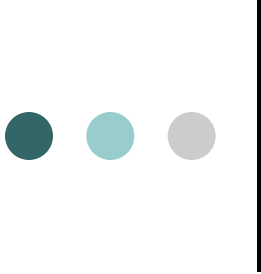
Vremenski žig

- **Izdavalac vremenskog žiga** **dužan je** da na osnovu zahteva obezbedi
 - A. **Formiranje propisane strukture podataka** vremenskog žiga
 - B. **Pouzdanost utvrđivanje vremena nastanka** elektronskog dokumenta i
 - C. **Elektronsko potpisivanje** strukture podataka vremenskog žiga
 - Elektronske **sertifikate** za potpisivanje vremenskog žiga **izdaje sertifikaciono telo**

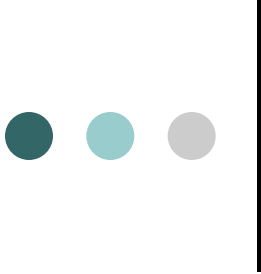
Vremenski žig

- **Izdavalac vremenskog žiga dužan je**
- Da se pre početka obavljanja poslova izdavaoca vremenskog žiga **registruje kod ministarstva** nadležno za poslove informacionog društva
- Ako izdavalac **ispunjava uslove** propisane ovim zakonom - Ministarstvo donosi **rešenje o upisu u Registar privrednih subjekata**
- Izdavalac vremenskog žiga **može početi** da **obavlja poslove izdavanja** vremenskog žiga **danom upisa** u Registar

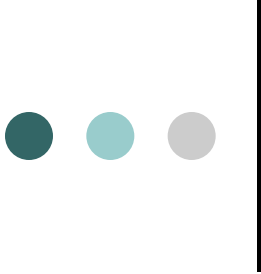
Vremenski žig

- **Zahtev za formiranje vremenskog žiga**
- **Vremenski žig** pridružuje se elektronskom dokumentu **na osnovu zahteva** za formiranje vremenskog žiga
- **Zahtev** za formiranje vremenskog žiga **sadrži određene podatke iz** sadržaja **elektronskog dokumenta (otisak dokumenta)**

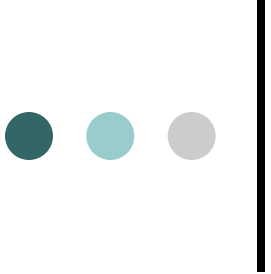
Vremenski žig

- **Struktura podataka vremenskog žiga**
- **identifikator (naziv) izdavaoca** vremenskog žiga;
- **serijski broj** vremenskog žiga;
- **datum i vreme formiranja** vremenskog žiga;
- objekat za formiranje vremenskog žiga koga čini **kriptografski otisak iz zahteva** za formiranje vremenskog žiga;
- **identifikator algoritma kojim je formiran** kriptografski otisak;

Vremenski žig

- **Struktura podataka vremenskog žiga**
- **elektronski potpis** strukture podataka vremenskog žiga;
- **elektronski sertifikat** putem koga se može verifikovati elektronski potpis vremenskog žiga;
- **identifikator algoritma** koji je korišćen pri formiranju elektronskog potpisa strukture vremenskog žiga;
- **oznaka politike** izdavanja vremenskog žiga.

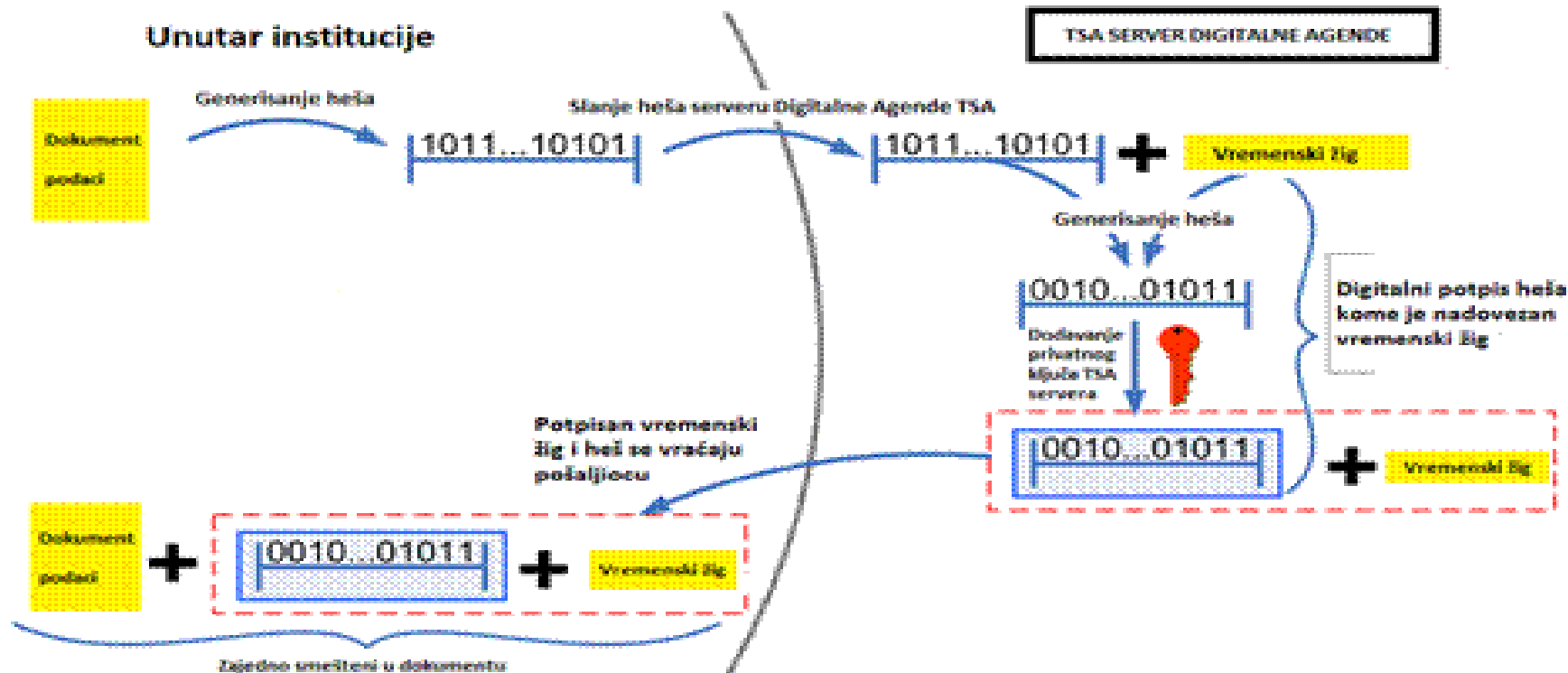

Vremenski žig

- Vreme koje je *sadržano u vremenskom žigu* - odgovara trenutku formiranja tog žiga
- Sa *razlikom manjom od jedne sekunde*, u odnosu na **UTC** (*Coordinated Universal Time*) vremensku skalu
- *Izdavalac vremenskog žiga* dužan je da podatke o izdatim vremenskim žigovima čuva na bezbedan način najmanje pet godina od dana izdavanja

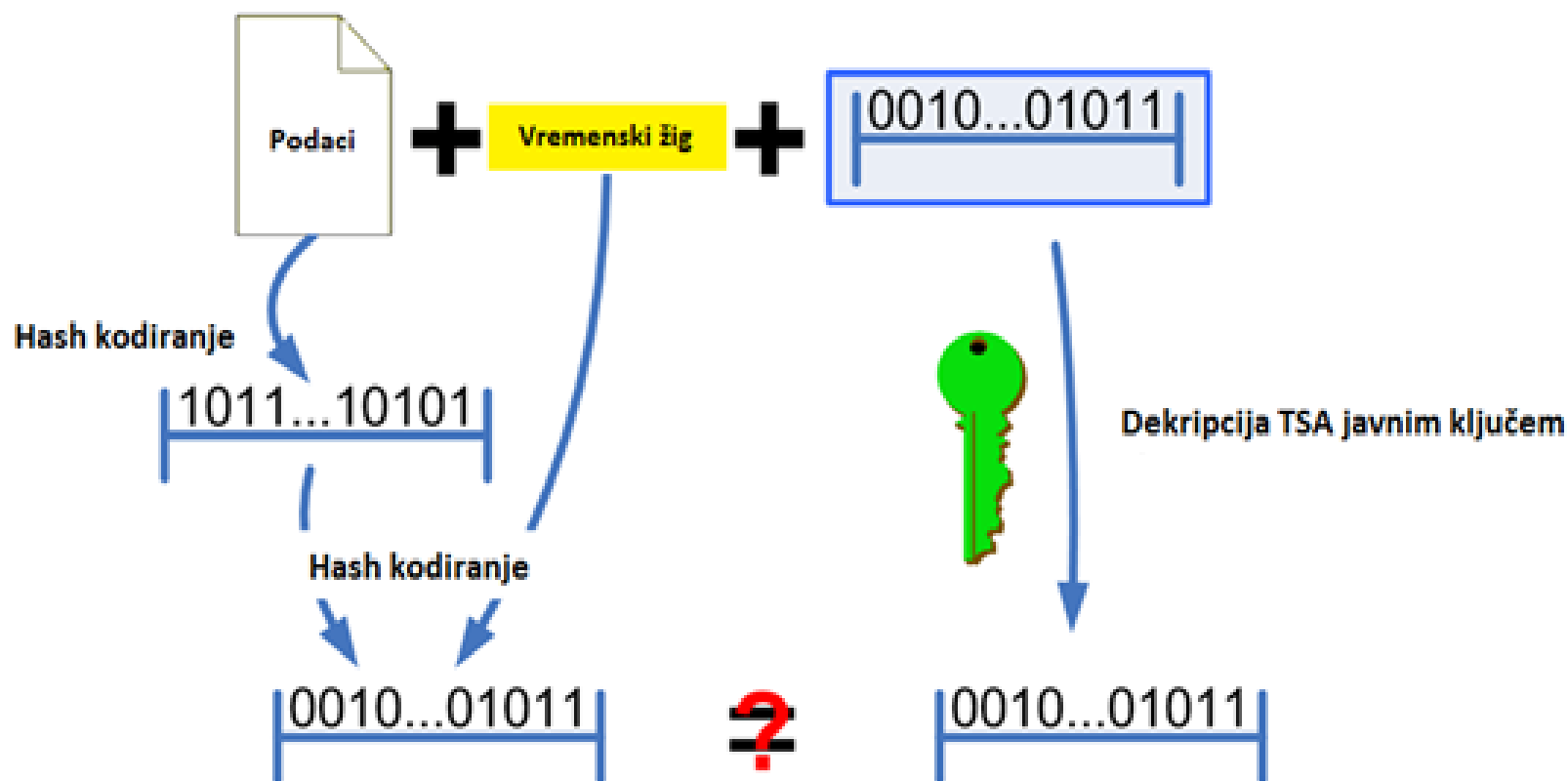
Vremenski žig - postupak izadavanja

Izdavanje vremenskog žiga

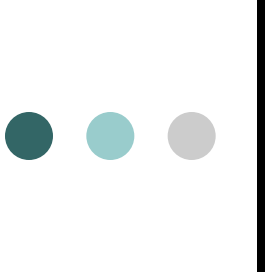

Vremenski žig - postupak provere

Provera izdatog vremenskog žiga

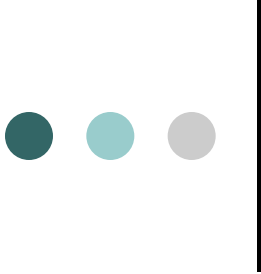

Ukoliko je hash kod jednak rezultatu dekripcije dokument nije menjan od trenutka izdavanja vremenskog žiga.

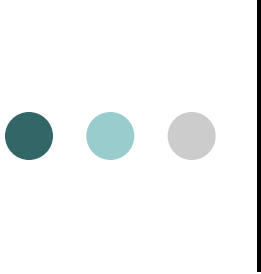
Nadzor

- ***Organ nadležan za nadzor***
- ***Nadzor*** nad ***sprovođenjem ovog zakona*** i propisa donetih na osnovu ovog zakona ***vrši Ministarstvo***
- ***Inspekcijski nadzor*** nad ***primenom odredaba*** ovog zakona koje se ***odnose na vremenski žig*** Ministarstvo vrši ***preko inspektora za elektronski potpis***

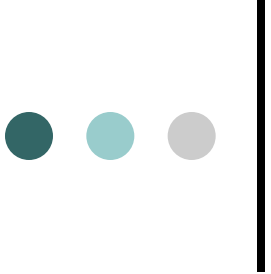
Nadzor

- **Inspektor za elektronski potpis** rešenjem:
- **zabranjuje upotrebu neadekvatnih postupaka i infrastrukture**
 - **Daje rok izdavaocu** vremenskog žiga u kome je on dužan **da obezbedi adekvatne** postupke i infrastrukturu;
- **Privremeno zabranjuje poslovanje** izdavaoca vremenskog žiga - do otklanjanja **nepravilnosti**
 - Vremenski žigovi izdati do dana nastanka uzroka zbog kojih je izrečena mera zabrane **ostaju u**
³⁸**važnosti**

Kaznene odredbe

- **Novčanom kaznom** od **100.000 do 1.000.000 dinara** **kazniće se** za prekršaj **izdavalac vremenskog žiga** ako:
 1. se **pre početka obavljanja poslova** izdavanja vremenskog žiga **ne registruje**;
 2. formira **vremenski žig** koji **ne sadrži propisane podatke**;
 3. **ne čuva na bezbedan način** i u **propisanom roku** podatke o izdatim vremenskim žigovima;

Kaznene odredbe

4. ***ne omogućiti inspektoru*** za elektronski potpis ***pristup***
- u poslovne prostorije ***i uvid*** u podatke o poslovanju i poslovnu dokumentaciju,
 - ***sistemu*** za formiranje vremenskog žiga, računarskoj opremi i uređajima
 - ***Odgovorno lice*** izdavaoca vremenskog žiga kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od ***10.000 do 50.000 dinara***